

Előzetési feltételek

helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve;

Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:

□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyilttár sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda

Kiadóhivatal:

Nagyenyedi Könyv-
nyomda és Papíráru-
gyár Résztvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Ünnep előtt.

(L. I.) Csak egy nap választ el ben-
nünket Magyarország nagy ünnepétől,
márczius 15-nek félszázados évtorduló-
jától.

Ünnepi mezbe öltöznek az emberek,
lobogó-disz ékesíti a házak sorát, lelke-
sedés hangjai járják át az egész or-
szágot.

Méltán ünnepelnek. Nincsen polgára
a magyar államnak, nincsen szülőtte e
haza földének, anyanyelv-, vallás- és
rangkülömbőség nélkül: aki áldással ne
gondolna ezen napnak nem annyira
történetére, mint inkább jelentőségére.

Mert ezzel a nappal nem pusztán a
„márcziusi ifjak“ mozgalmát, nem pusztán
a tizenkét pontnak és Petőfi riadó-
jának ezenzura nélkül való kinyomata-
sát ünnepeljük; hanem az 1848-iki tör-
vényeket s bennük két fenséges és győ-
zelmes alapelvet: a szellem szabadságát
és a testvériséget.

Te földművelő, aki most már nem
csak szántasz és vetsz, hanem ha ször-
galmas voltál, arathatsz is magadnak;
te jobbágy-sarjadék, ki születésed ki-
váltsága nélkül is, tehetséged és mun-
kád révén boldogulni tudsz; te hívő,
ki szabadon imádkozhatol bármely tem-

plomban Istenedhez; ti kormányférfiak
és képviselők, kik a nemzet megbizása-
ból a haza sorsát intézitek: te költő,
ki az emberi jogok diadaláról énekelsz;
és ti, akiknek ősei ezer éven keresztül
fáradtak e földnek magyarrá tételeben
és megtartásában; akik ezen munkában
szerzett halhatatlan érdemekért kiváltsá-
gatos jogokat élveztetek ez ország többi
lakosai fölött; s akik ezen kiváltságai-
tokról, mely multotokkal s egész élte-
tekkel, gondolkodástokkal és jellemetek-
kel egészen összeforrt, vonakodás nél-
kül mondatok le akkor, mikor vele a
hazának tizszerannyi munkás-kezet sze-
rezhettetek; és ti, a hazának gyerme-
kei mindnyájan: üdvözöljétek és ünne-
peljétek meg ezt a nagy emlékezetű
napot; örvendeztetek együtt ötven esz-
tendőnek fejlődésén, melyet ezen nap
nyitott meg hazánk életében.

Ötven évvel ezelőtt, azokban a na-
pokban, mikor még a sátáni rosszaka-
rat nem irigyelte és rontotta meg
ugyanegy haza gyermekeinek zavarta-
lan testvériségét: együtt ünnepelte meg
polgár és katona, magyar, német, szerb,
horvát és román nyelvű hazánkfia, föl-
desur és jobbágy a márczius 15-nek
víványait.

A történelem géniuszának és a hálás
nemzeti kegyeletnek örökzöld koszoru-
jával hódoljunk most is e napnak szép
emléke előtt, különbség nélkül, mind-
nyájan!

Énekeljen a költő, hangozzék a dal,
zugjon a harang, lobogjon a zászló és
ujjongjon a lelkesedés!

Nagy-Enyed város polgársága nem
vár biztatást e nap megüléséhez. Ennek
a napnak minden dicsősége és ezen di-
csőségért vívott küzdelmek minden gyá-
sza össze van forrva ezen város lako-
sainak kedélyi életével.

Mi magunk is, kik hazafias érzületé-
nek sokszor tanui voltunk, tanultunk
tőle melegséget és hálás emlékezetet;
hűséges kedélyéből merítettük a polgári
kötelességérzetnek és kitartásnak nemes
példáját.

Enyed város lakosai ezen drága
ünnepünk napján is bizonyára méltók
lesznek multjukhoz, hazafias lelkesedé-
sük szép híréhez.

Appropriációs vita.

Budapest, 1898. márczius 12.

Miután az 1898. évi költségvetés felett
beható általános vitát folytattak s miután
azt második olvasásban még mélyebben, he-

TÁRCSA.

Szabadság ünnepén.

— Márczius 15. —

Légy üdvöz, ebredő napunk!
Szívünk nevedre fellobog.
Oltárainknak szent kövén
A hálaáldozat lobog.
Lelkünk felett varázsod ég,
Szabadság dicső hajnala,
Te hoztál fényt, mikor borus
Egünknek nem volt nappala.
Legyen tied ma dal s virág,
Pihenni megtért hős világ!

Egy ezredév, hogy itt vagyunk
E vértől ázott földeken.
Egykor hazát keresve itt
Riadt viharként nemzetem.
Ment, szállt, miként a büszke sas,
Világbámulta hős magyar,
Honfoglalásunk nagy művén
Munkált és tett a honfíkar.
Hiába vért nem áldozánk,
Meg lón teremtvé szent hazánk.

A jött, ment századok során
Itt húzta meg sok nép magát;
Ki hűn kezet fogott velünk,
Testvér gyanánt öleltük át.

Karunkkal védtük őket is.
Czélunk: független nép leszünk,
Szabad hazában elui csak,
Az alkotmány lesz életünk.
Jóllét — tudtuk — csak ott fakad,
Hol ember, eszme s nyelv szabad . . .

Tatár-, török-dulás között
Oly sok veszélyben gázolánk,
Egy kincsünk volt: az alkotmány,
Miért mindent feláldozánk.
Halált, veszt itt nem ismerünk,
Rákóczi, Bethlen lelke vitt,
Zsarnok szemébe vágtuk azt:
Miénk a jog: hazánk ez itt!
Isten csak embert alkotott,
Nem ismerünk el zsarnokot!

És jöttek bús napok, mikor
A sors elénk kockát vetett,
Midőn ezer vész ostromolt
S villáma szállt fejünk felett . . .
A féltett kincs legszebb javát
Szentségtelen kéz lopta meg,
Vihartól edzett hős karok
Bilincset rozda fogta meg.
A nyelv, a jog, a gondolat
Nyögött bilincs és gond alatt . . .

De im, egünkre fény derül
A Márcziusnak jelszaván.

Szabadságról beszél a dal,
Visszhangja kel az egész hazán.
Megifjodott a vén világ.
Népünk egy szebb jövőbe lát,
Bilincseit szétszaggata
S ujja teremté a hazát.
Az eszmény mindent betölt,
Sarkán fordul meg rá a föld.

Alkut nem ismerő hangján
Tizenkét pont, mit kért a nép,
Szemében büszke láng lobog,
A Tyrteus előre lép.
Arczán az égi fény. Miként
Szabadság szent apostola
Beszél a mennydörgés szaván:
Nem alkuszunk! Most, vagy soha!
Szabad, független nép leszünk,
Vagy egytől egyig elveszünk!

S lehullt bilincs zörgése közt
Megváltott nép üdvhangja kél.
Testvért ölel az úr, paraszt.
Szabad sajtón az eszme él . . .
Uj életűv fivalma leng.
A zászlót fel, magasra hát,
Eskünetek ég s föld hallja meg:
Imádni fogjuk a hazát!
Amint hazánkhoz hűk leszünk,
Úgy áldjon, verjen Istenünk!

Fülel Sz. Lajos.

teken át részletesen megvitatták, most végre az appropriációs vita előtt állunk, amely parlamenti uzus szerint egyértelmű a bizalmi kérdés felvetésével. Ezt a szokást joggal nevezhetjük abuzusnak is, mert ha a kormány költségvetését általánosságban és részleteiben is megszavazták, akkor egy harmadik vita legalább is felesleges. De az appropriáció még egyszer alkalmat ad az ellenzéknek, hogy vádjait és panaszait per longum et latum a parlamentben, vagyis a a nemzet színe előtt előadja, s azt csak nem lehet kivánni, hogy ennek lehetőségét az igen t. ellenzék el engedje magától venni. Ami a bizalom kérdését illeti, kétségtelen, hogy arra a képviselőház többsége és e szerint a magyar nemzet túlnyomó többsége a kabinetre nézve felette hizelgő, fényes feleletet fog adni.

Azoknak örökös panaszai, akik maguk vágyakoznak a miniszteri bársonyszékbe, a nemzetre már nem hatnak. Majdnem mindennap fogadkoznak ugyan, hogy mindent jobban csinálnak, mint báró Bánffy Dezső miniszterelnök, de abban csatlakoznak ezek az urak, hogy az általuk elméletben felállított alapelvek a gyakorlatba átültethetők. Könnyebb frázisokat esztergályozni, mint tetteket véghezvinni, és báró Bánffy kormányzása kezdetén kijelentette, hogy ő nem a frázisok és szép szónoklatok, hanem a leghazafiasabb szándékkal teljesített tettek embere.

Ez volt a miniszterelnök önvallomása, melyet a számtalan rágalommal és váddal szemben a nemzet előtt tett s melyet azóta egész terjedelmében be is tartott. Az évek folyamán sok kitűnő szónokot és elég eles debattert láttunk Magyarország miniszterelnöki székében, de élesebb, tevékenyebb és sikereiben gazdagabb miniszterelnököket nem egyhamar találunk Magyarországon újabb történelmében. Ezt tudja a magyar nemzet, melynek gyors és öntudatos kormányműködésre van szüksége, és így csak természetes, hogy az ország tudatára jutott annak, hogy báró Bánffy miniszterelnök működése töb-

bet használ neki s eszményeit sokkal közelebb hozza a megvalósuláshoz, mint a legszébb szónoklatai azoknak, akik azt hiszik magukról és szeretnék másokkal elhíttetni, hogy mindent jobban tudnának csinálni, mint ahogy a miniszterelnök csinálja.

Magyarországnak ez a reális felfogása és öntudata nagy súlyjal és bénítólag nehezíti az ellenzéki képviselők lelkére, akik elvesztették támasztékukat a népben, sőt még a saját választóiknál is; kedvtelenséggel töltik el s képtelenné teszi őket minden akcióra, mert frázisaik, jelszavaik és szálló igéik le vannak szállítva a maguk való értékére és többé nem fognak.

Aki az országban nyugalmat és békés fejlődést óhajt, az Bánffy kormányával és a szabadelvű többséggel tart. Mert báró Bánffynak szilárd és erős akarata van, melynek minden irányban az ország hasznára és javára érvényt tud szerezni. Szándékai tisztán és világosan állnak Szent István koronájának viselője, Magyarország legjobb és legalkotmányosabb királya előtt s ezért biztos számára a király bizalma. De az ország sem vonhatja meg, nem fogja megvonni bizalmát Bánffytól s a nemzetnek és a királynak ez a kitüntető támogatása teszi a kormányt erősebbé és tekintélyesebbé, mint aminő minden előbbi kabinet volt ez országban.

Ilyen körülmények közt az erősnek bátorságával és nyugalomával nézhet a kormány az appropriációs vita elé, mert nagy megtiszteltetését és győzelmét jelenti az a vita a kabinetnek és különösen a miniszterelnöknek, aki kezdettől fogva rányomta a maga bélyegét a kabinetre.

Magyar iskolák Romániában.

E címen az Ellenzék a következő levelet közli:

Igen könnyen érthető ok miatt, erősen érdeklődtem a romániai ev. ref. egyházak iskoláinak sorsa iránt.

Nem bírtam megérteni, hogy mi okból záratta be a román közoktatásügyi minisz-

ter a szóban forgó egyházak iskoláit, melyek közül a legrégebb iskola, a bukaresti ev. ref. iskola, már 64 év óta áll fenn s a legújabbak is 30 év óta háboríthatlanul folytatták működésüket.

A napokban irtam tehát Bukarestbe egy olyan előkelő egyénnek, aki felől meg voltam győződve, hogy teljesen tárgyilagosan fog engem tájékoztatni az ügy állása felől. Közöltem vele azon nézetemet, hogy ha ez a bezárás csakugyan tény, hát ez akkor kétélű fegyver fogna lenni.

Tegnap megérkezett a válasz, melyet itt közlök szóról-szóra:

„A magyar iskolákat nem zárták be, hanem csakis arra lettek az illetők felhíva, s így a bukaresti ref. egyház is, hogy az iskolák fenntartására újabb engedélyt kérjenek a közzokt. minisztertől.

A bukaresti ev. ref. egyház is ujjal megnyerte az engedélyt azon feltétel mellett, hogy a román nyelvet is tanítani kell, amit a ref. egyház azonnal meg is tett. Én ebben az itteni magyar gyermekekre nézve csakis előnyt látok, mert az ő hasznukra fog szolgálni, ha az itteni néppel beszélni tudnak és hibátlanul írni. Így állnak az iskolák ügyei, amiről felvilágosítani akartalak.

Talán onnan voltál az iskolák bezárása felől értesülve, hogy múlt év november és december hónapokban itt tífus járvány lévén, minden iskolát 10 hétig bezártak volt.

Ami már a román közoktatásügyi miniszternek azon követelését illeti, hogy a román nyelvet a nem román elemi iskolákban is tanítsák, ezt még köszönettel kellene fogadni, mert a Romániában lakó magyarokra nézve a román nyelv tudása szóban és írásban ép oly szükséges, mint a mindennapi kenyér. Nincs ott olyan magyar ember, aki ezt be ne látna.

A 60-as években én magam tanítottam a bukaresti ev. ref. egyház új iskolájában a román nyelvet, miután az egyház nem volt azon anyagi helyzetben, hogy külön román nyelvtanítót tarthatott volna.

Szemelvények

Szilágyi Farkas nagyenyedi ev. ref. lelkésznek az Alsófehér vármegye monografiája számára írt és az 1848-diki eseményeket tárgyzó munkájából.

IV.

A városok tisztújításai. — Nemzetőr-csapatok szervezése a vármegye területén.

Az 1848-ik év tavaszán a vármegyében letező városok közül Nagy-Enyed város közönsége teljes tisztújítást viszen keresztül a képviselői rendszer alapján. Ezen tisztújítás alkalmával itt a konzervatív párt még életjelt ad magáról. A tanács-ujítás alkalmával élénk pártküzdelmek folynak; de a küzdelem nem annyira elvi, mint inkább személyi jellegű. Váczi Czinege István helyett Benedek Jánost választják városi főhadnagygyá. Tisztán személyváltozás, mert Czinege is, Benedek is a haldoklásnak indult konzervatív párt híve. Gyulafehérvár a konzervatív Erdélyi János helyett a szabadelvű Szoboszlói Tóth Györgyöt választja főbirájául. Abrudbányán nem történik ez év tavaszán tisztújítás s csak a város első tisztviselői állásán fordul elő változás s az is csak október derekán. Ekkor ugyanis L. Nagy Károly főbíró állásától megválk s helyét Boér János tanácsosnak engedi át. Vizaknán sem megy véghez ez év tavaszán tanács-ujítás.

A nemzetőr-csapatok szervezésére nézve a törvényes alapot az 1848. évi XXII. törvény-czikk adja meg. Erre támaszkodva, Kolozsvár város közönsége márczius 21-én tartott közgyűlésén e nagyfontosságú országos ügyet illetőleg a következő határozatot hozza: „A jelen körülmények között, midőn az ingerültségnek némi jelei már is mutatkoznak és történhet kitérés bennünk méltó aggodalmat gerjeszt, az uralkodás, közcsend, élet- és vagyon-bátorság fenntartása, részint azok megzavarhatásának megelőzése tekintetéből, nemzeti, polgári őrség felállításáról gondoskodni kegytelen kötelességünknek ösmerjük, mely a közbátorság épségben fenntartásáról gondoskodjék.* Kolozsvár város közönségének eme határozata nemzetőr-csapatok felállítására iránt csakhamar mozgalmat keltett Erdély magyarsága köreiben. A nemzetőrség felállításának ügyét Alsófehér vármegye közönsége minden valószínűség szerint a márcz. 30-án és ápril 1-en megtartott vármegyei gyűlés alkalmával vitatta meg. Tény, hogy ápril hó folyamán Enyeden a nemzetőri szolgálatra alkalmas polgárok összeiratnak s ennek megtörténte után a nemzetőr-csapatok szervezése folyamatba indul Enyeden s a többi városokban; folyamatba indul a vármegye területén lé-

* Kolozsvár város jegyzőkönyve.

tező bányavárosokban és olyan községekben, melyekben a magyar nemzetiségű polgárság, birtokos nemesség tömegesebben lakik. Első a vármegyében a Bejhlen-főtanoda fiatal-sága, mely véderőve szervezkedik Enyeden.

Ugyanis ezen derék, lelkesült fiatal-ságnak fegyverviselésre alkalmas része, köztük 14—15 éves tanulók, mintegy 500-an a márcziusi enyedi népgyűlés után azonnal négy csapatba osztják be magukat. Mindenik csapat élére egy-egy professzort választanak századosul. Szász Károly, Zeyk Miklós, Incze Dániel és Farnos Károly professzorok választatnak meg csapatvezetőkül századosi ranggal. Egy része a fiatal-ságnak rendes fegyverrel látja el magát, a másik, a sokkal nagyobb rész, fából készült puskákra szuronyt alkalmaztat s így pótolja a rendes lövő fegyver hiányát. Minden nap delutáni óráiban a Rákóczi-induló hangjai mellett, mindannyiszor nagy népcsoport által kísérvé, a Magyar-utca végén elterülő u. n. „Puskaporos-tér“-re vonul ki s ott gyakorolja magát a fegyverforgatásban és katonai mozdulatokban. Ezen gyakorlatok csak a fiatal-ság szétoszlásával szűnnek meg, mikor ez a fiatal-sági véderő feloszlik. Zeyk Miklós professzornak előbb 80, később 90 főből álló híres vadászcsapata, az u. n. „sittzes“-ek, mely csapatba meglelt férfiak, tekintélyes földbir-

A román közt. miniszter minden évben elküldötte a vizgára hozzánk az ő biztosit, kik az eredménnyel mindig meg voltak elégedve.

Bizonyosnak tartom, hogy a román közt. miniszter nemcsak az ev. ref. egyháztól, hanem az evangélikus, róm. kath. egyháztól is a román nyelv tanítását feltétlenül megköveteli. **Koós Ferencz.**

Márczius 15.

Vármegyénk hazafias közönsége impozáns módon fogja megünnepelni e nagy napot. A hozzánk, a vármegye minden részéből érkezett jelentések szerint mindenütt megtették már a kellő előkészületeket, hogy kedden az ünnepélyek minél fényesebben sikerüljenek.

Nagy-Enyed

város ünnepi programját, melyet már közöltünk, kiegészítve tájékozással ujjal közöljük a következőkben:

Délelőtt:

- I. Reggel 7 órakor 12 taraczklovés.
- II. A tűzoltó- és népzenekepek a város utcáit bejárák.
- III. 1/2 10 órakor a róm. kath., 10 órakor az ev. ref., 1/2 11 órakor a lutheránus és gör. kath. templomokban ünnepi istentisztelet.
- IV. 11 órakor részvétel a Bethlen-főtanoda külön program szerinti jubiláris ünnepélyén.

Délután:

- I. 2 órakor 12 taraczklovés.
- II. 1/2 3 órakor gyülekezés a városház előtti téren.
 - a) Kölcsey „Hymnus“-át játsza a tűzoltózenekar.
 - b) A városház erkélyéről Petőfi „Nemzeti dal“-át szavalja Kopa Károly VIII. o. t.
 - c) Vörösmarty „Szózat“-ját énekli a közönség.
- III. E közben sorakozás nemzeti zászlók alatt és felvonulás a sétatéri terembe a tűzoltó-zenekar kísérete mellett.

A sétatéri teremben tartandó ünnepély sorrendje:

- a) Szózat, Mester Károlytól; énekli a városi daloskör vegyes kara.
- b) Ünnepi beszédet tart Lázár István városi képviselő, főgimn. tanár.
- c) Őseink emléke, Huber Károlytól; énekli a millenaris dalkar.
- IV. Ezután a sétatéri terem előtt sorakozás és felvonulás a reformátusok temetőjébe; — hol:
 - a) Hósi gyászalt énekel Silchertől a millenaris dalkar.
 - b) Sándor Elek, mint a város 1848-iki nemzetőr-parancsnokának sírja felett Szilágyi Farkas ev. ref. lelkész emlékbeszédet tart, és a temetőben nyugvó Inczédi László, Zeyk Miklós és Papp Vilmos 48/49-iki jeleseink érdemeit méltatva, valamennyinek sírját megkoszoruzza.
 - c) Apotheozis, Veres Gábortól; énekli a tan. képezdei dalkar.
 - d) Induló, előadja a tűzoltó-zenekar.
- V. Este a régi városház nagytermében a még életben levő 48/49-iki honvédeinknek, mint a szabadságharcz érdemes bajnokainak tiszteletére a város diszvacsorát rendez Nagy-Enyed, 1898. márczius 9-én.

A városi tanács.

Városunkban már is óriási falragaszok hirdetik az ünnep közeledtét. A városi hatóság a következő falragaszok útján hívja fel közönségünk figyelmét az ünnepre:

Polgártársak!

A magyar nemzeti ébredés örök emlékeztető évfordulójának 50 éves jubiláris nagy napja, márczius 15-ike, elérkezett. Diszitsuk fel hazainkat nemzeti lobogókkal, s ünnepeljük meg a kiadott program szerinti hazafias lelkesedéssel e szent napot. Nagy-Enyed, 1898. márczius hó 9-én.

A városi tanács.

Abrudbánya

város ünnepi programja a következő:

1. Körmenet.
2. Istentisztelet.
3. Ünnepi estély szavalat és tánccezal egybekötve.

Zalathán

a „Daloskör“ rendezi az ünnepélyeket a következő program szerint:

A zalathnai „Daloskör“ a kolozsvári Nándor-fele nagyteremben márczius 15-dikén d. e. 11 órakor ünnepélyt rendez.

Műsor:

1. Hymnus, énekli a daloskör.
2. Megnyitó beszéd, tartja dr. Szontágh Adolf kincstári főorvos.
3. Márczius 15., szavalja Magyar Ferencz áll. isk. tanító.
4. Ünnepi beszéd, tartja Spaller József szakisk. tanár.
5. Szózat, énekli a daloskör.
6. Talpra magyar! szavalja Csánki József szakisk. igazgató.
7. Rákóczi-induló, énekli a daloskör.

Vizakna.

Vizakna városa is a legfényesebben és a leghazafiasabb szellemben megüli márczius 15-dikét, a magyar szabadság, a nemzeti ujja ébredés, feltámadás s valódi „talpra állása“ szent ünnepét, anyyi dicső eszmék s remények félszázados évfordulója nagy napját!

Tiszt. Borbáth Pál, mint a szabadelvű párt elnöke, márcz. 3-án összehívta a város tekintélyesebb egyéneit értekezletre. Kinek elnökle alatt kimondatt, hogy Vizakna is meg fogja ülni 1848. márczius 15-dike ötvenedik évfordulóját. Bakk Endre plébános kívánta, hogy miután Magyarország történetében e nap korszakot alkotó áldásai s jótéteményeiben a haza minden pártu, állásu, nemzetiségű és vallásu lakói részesültek, — haddon oda az értekezlet, hogy márcz. 15-ike, amennyire kivihető, a város minden lakosának öröm- és hála-ünnepé legyen, s ez ünnepbeni testvéries részvételre a románok is szólittassanak fel. Hisz ők részesültek e napon proklamált nagy eszmék és elvek áldásai s jótéteményeiben a legnagyobb mértékben. De abbéli óhaját is fejezte ki, hogy Vizaknán márcz. 15-dike minden évben ünnepeltessék meg; azonban jelen alkalommal ennek megünnepelése ápril 11-ével köttessék

tokosok is iratkoztak be, köztük Kemény György br., később Torda vármegye főispánja, Szilvási Miklós nagybirtokos, Miksa Elek szintén nagybirtokos, Torda vármegye volt alispánja és egyik országgyűlési képviselője.*

Ez a fiatalsági véderő képezi még később magvát a hazánk dicsőséges szabadságharczaiban annyi hervadhatatlan babért aratott 11-ik honvéd-zászlóaljnak.

Az Enyeden szervezett nemzetőr-csapat kezdetben m. e. 400 gyalog és 40 lovas nemzetőrből alakul. Főparancsnoka ifj. báró Kemény István.** Két századra oszlik. Az első század Sándor Elek ügyvédet, a második Hank József városi tanácsost választja századosául; fő- és alhadnagyok: Vida Bálint ügyvéd, Ungerpek János városi alorvos, Veress Mózes városgazda, Hajdu József és Sándor János iparos polgárok; később, miután ezen csapatba a környékbeli magyar birtokosok közül is többen beléptek, abban Gálfi Dénes és Benkó Zsigmond is szolgál-

* Török Dániel városi tanácsos, Szemerjai Károly kriabai ig.-tanító, Sándor János miriszlói ref. lelkész és e. megyei esperes közlései alapján, mint akik ezen fiatalsági véderő részes tagjai valának. Miksa Elek nyug. alispán közlése. Sz. F. „N.-E. pusztulása 1849-ben.“ 16. l.

** L. br. K. G.: „N.-E. és vidékének veszedelme 1848-49-ben“ 110. l.

latot vállalnak, főhadnagyi minőségben mindketten. A lovas nemzetőr-csapat parancsnoka Juhász József ekkor még az enyedi járás szolgabírája. Alakul a két drb egy egy fontos vas ágyú* körül, melyet az enyedik Russbergben öntettek a maguk számára, egy kis tüzér-csapat is, melynek főhadnagya Bodola Károly enyedi joghallgató.** Tényleges főparancsnok július 19-éig Inczédi Sámuel vármegyei birtokos. Inczédi-nek a ráczok ellen működő magyar táborba történt távozása után a parancsnoksági tisztelet Sándor Elek első százados veszi át.*** Október közepén ismét Inczédi a parancsnok. Az enyedi nemzetőr-csapat, melyben az Enyeden lakó szász polgárok is egész végig lelkesedéssel szolgáltak, ekkor már „Alsófehérmegyei nemzetőr-csapat“ nevet vesz fel, három századot számlál s a vármegye különböző részeiből Enyedre menekült, fegyverhordozásra alkalmas férfiaknak a csapatba történt tömeges belépése folytán a gyalog nemzetőrök létszáma felemelkedik több mint hatszáz és a lovas nemzetőröké

* L. „Erdély“ 1874. évi folyam 76. l.

** Sáska Sándor megyei arvaszéki bíró közl. a.

*** Az „Ellenőr“ 53. sz. 209. lapján Sándor Eleket mint hadnagyt említi. Ez tévedés, mert Sándor Elek századosi ranggal lépett az enyedi nemzetőr-csapatokba s ezen rangjában meg is maradt a szabadságharcz leveréséig. L. „Közérdek“ 1888. évfolyam 8. sz.

m. e. kétszáz főre. A gyalog nemzetőr-csapat részben a gyulafehérvári várból kapott kovás fegyverekkel lett fölfegyverezve, részben saját fegyvereiket használták azok, kik alkalmas fegyverrel rendelkeztek, de el vannak látva mindannyian. A gyalogságot Novák, a K. Ferdinánd-ezredben szolgáló egyik főhadnagy, gyakoroltatja a fegyverforgatásban és katonai mozdulatokban. A lovas nemzetőrök maguk szerelik fel magukat és saját lovaikat használják. Juhász J. tanítja és vezeti őket. Ez a kiváló nemzetőr-csapat, miután létszáma a vidékről Enyedre menekülő birtokos nemességgel folyton növekedett s a Zeyk-féle csapatot is ide számítva, négy századra emelkedett, október havában az alsófehérvármegyei nemzetőr-csapat elnevezés helyett az alsófehérvármegyei nemzetőr-zászlóalj elnevezést veszi fel és használja.* Nagy-Enyednek november 8-án a magyar kormány részéről történt kiürítése után részben feloszlik, miután a XIII-ik és XIV-ik honvéd-zászlóalj megalakítása Erdélyben nem sikerült.**

* E. „Visszaemlékezések 1848-49-re“ 272 l.

** Sáska Sándor, Kenl Károly s több mások közlései után. L. b. K. G.: „N.-E. és vidékének veszedelme 1848-49-ben“ 110., 117., 119. lap. L. Sz. F. „N.-E. pusztulása 1849-ben“ 16, 289. l.

össze a jelenlegi politikai helyzet kényszer-nyomása, de abból is kiindulva, hogy márcz. 15-dikén proklamáltattak ugyan azok a magasztos eszmék s elvek, melyek a nemzet újjászületését, a hon második megalapítását eszközölték, de ápril 11-ike volt a nemzet diadalnapja, midőn a márcz. 15-dikén proklamált óhajai s kívánságai a nemzetnek törvényes megvalósulást nyertek, királyilag is szentesítették.

Márcz. 15-dikén ülessék meg a nemzet ujja ebredése, Magyarország ujja születésének ünnepe; ápril 11-én tartassék minden felekezeti templomban hálaadó isteni szolgálat azért, hogy a márcz. 15-dikén proklamált magasztos eszméket s a nemzet régi óhajait érvényre jutni, teljesedésbe menni segítette az imáandó isteni gondviselés. Mely két nap mikénti megülésére következő programot nyújtotta be:

I. Márczius 15-dikét véve:

1. Általános kivilágítás márczius 14-dikén este s üdv-lövések.
2. Márcz. 15-dikén diszgyűlés a városi tanácssteremben 1848-ban hivataloskodott legöregebb egyén elnökle alatt.
3. Elnöki megnyitó beszéd s az 1848. márczius 15-diki események hazafias szellemű előadása.
4. Az Irinyi József által szerkesztett 12 nevezetes pontnak („Mit kíván a magyar nemzet?”) egy 48-as honvédtiszt általi felolvasása, s mintegy testamentombani hátrahagyása, hogy a legkésőbbi ivadékok is e nevezetes pontok iránt legyen mindig kegyeletes tisztelettel s azokat lelke egész melegével védje.
5. Elolvasása a vizaknai magyarság 1848-diki testvéri felszólító iratának a helyi román polgártársakhoz.*

* E valóban igen szép felhívást Fogarasi P. Sándor vizaknai helyettes királybíró szerkesztette, melyből legyen szabad egy néhány sort ide íglatnom.

„Polgártársak! Az újabb idő hazánk különböző ajku és vallású népeit a testvériség szent ölébe kíváná össze-karolni. A nemesség régi földesuri jogait a haza oltárára áldozatul hozta, a jobbság alatt volt nép tartozásai alól felszabadult és éppen olyan tulajdonosa lett azon földnek, melyért eddig szolgált, mint a hazának más polgára a magáénak. Mindnyájan a törvény előtt egyenlők, törvényes jogaink gyakorlatában szabadok, testvérek és polgártársak lettünk. . . Minden igaz hazafi azt hívé, hogy szeretett hazánkban béke, esend, a különböző ajku és vallású polgárok között szeretet és egyetértés fog uralkodni, s főképp, hogy minden honpolgár szívét a haza felvirágzása iránti szent buzgalom fogja lelkesíteni. De fájdalom, támadtak népámitók, kik a szegény tudatlan népet tévutra csalni iparkodtak, kik nemzetiségi elnyomással vádolták a magyart ott, hol ő minden honpolgáraiban mindenkit nemzeti különbség nélkül részesíteni kívánt.”

„Polgártársak! Ne higgyetek az ilyeneknek, mert ők csak Herostratusi dícsőséget keresnek a ti romlástokon. . . Ezek ámitják a népet hazugságokkal. . . Rémitik a népet azzal, mintha a magyarok a románok ellen történék s ezeknek vesztőkre igyekezzenek. . . Nem igaz! Mert a magyar a románal ugyanazon egy hazának gyermeke és polgára. És ha ezen haza szenved, — ezen hazának békéje, esendje, az egymás ellen irigyködő népfajok által feldulatik, — azt szintugy megérzi az egyik, mint a másik. . . Legyünk egymás iránt szeretettel és egyetértéssel. . . A különködés bizalmatlanságot gyánítat s alkalmat nyújt a testvéri szeretet felbomlására.”

„Hát amint apáitok és őséitek magyar társaitok apáival és őséivel együtt egységben, békességben és szeretetben élni tudtak, ti nem tudátok ugy élni? Mi kívánatosabb, mint az egyetértés, együttartás jó és rossz napokban?”

„Ne különködünk azért, nyujtsunk kezét barátilag egymásnak; a magyar és román legyenek testvérek, segítsék egymást békében ugy, mint viharban. . . Egy hazánk, egy királyunk; szolgáljunk hát egy zászló alatt ezeknek és minmagunknak, mert Isten áldása csak ott van, hol egység, nem pedig visszavonás uralkodik.” (Olv. a városi levéltár 1848. fase.)

6. Szabadság, testvériség s egyenlőség jeleül ünnepélyes kézfogás különféle nemzetiségű és felekezeti, a gyűlésen megjelent vizaknai lakosok között.

7. Mire egy ügyes szónok által elszavalása Petőfi „Talpra magyar, hi a haza!” című hatalmasan lelkesítő költeményének.

8. Este szini-előadás, azután ünnepélyes megvendégelése az 1848-iki helyi honvédeknek.

(Az iskolákban szünet, üzletek és boltok zárva tartása).

II. Április 11-ikét véve.

1. Ápril 10-én világitás s üdv-lövések.
2. Ápril 11-ikén hálaadó isteni szolgálat minden felekezeti templomban.
3. 11 óraker diszgyűlés a város tanács-teremben.
4. Az elnökölő polgármester megnyitó alkalmi beszéde, s általa elolvasása az ápril 11-ike megünneplése tekintetében hozott új törvénynek.
5. A városi jegyző által felolvasása az 1848-diki törvényczikkék czimének.
6. A tanácsnok által felolvasása V. Ferdinánd király által ezen törvények megerősítő iratának s a nádorispánhoz az országgyűlésen a megerősített törvények átadásakor örökre emlékeztetés, nevezetes királyi szavaknak.
7. A Hymnusnak közösen eléneklése.
8. Este közös testvéri szeretetlakoma a Reithoffer-fele vendéglőben.

(Az iskolai előadások szünetelnek, üzletek s boltok bezárva lesznek).

Az értekezlet a fennírt javaslatoknak márcz. 15-ére vonatkozó részét Szabó Albert bányanagy ur indítványára egy ötös bizottságnak átadni kívánta, hogy az dolgozzon ki egy mindeure figyelemmel levő programot. Ápril 11-ére nem kívánt kiterjeszkedni, miután az hivatalos ünnep lesz s felsőbb rendeletben intézkedés tétetik annak miképpen megtartása tekintetében.

A kiküldött bizottság márcz. 8-án tartott értekezleten beadta javaslatát, mely szerint kevés módosítással a következő programu szerint ületik meg márcz 15-ike Vizaknai:

1. Reggel 6 óraker üdv-lövések.
2. 2 óraker diszülés, melynek kezdetekor a helyi dalkör eléneklé a „Szózat”-ot.
3. Elnök Borbáth Pál ev. ref. lelkész ur által rövid körvonaloza 1848. márczius 15-ikének.
4. A 12 pontnak azután Szilágyi István tanító ur általi felolvasása.
5. Hazafias dal.
6. „Talpra magyar”, szavalja Örtel János ev. ref. segédlelkész ur. Mit a dalkör el is énekel.
7. Hazafias költemény, szavalja Takács István isk. igazgató ur.
8. Befejezésül elénekeltek a „Hymnus.”

Este a Reithoffer-fele vendéglőben áldomás, melyre mindenki megjelenhetik s a melyen a negyvennyolczas honvédek megvendégeltetnek.

A románok kinyilatkoztatták, hogy a testvériesen megünnepleni szándékolt márczius 15-ike örömmünnepeben résztvenni nem kívánnak.

Megalakult Boross Lajos ügyvéd ur indítványára a márczius 15-iki örökös bizottság is, melynek feladata: minden évben márczius 15-ike megünneplését s minden hazafias ünnepelyt helyben rendezni.

Alvíncezen

is lázasan folynak az előkészületek márczius idusának minél méltóbb megünnepléséhez. Márczius 14-en este a várost kivilágítják!

Márczius 15-ikén az épületek lobogódiszt öltének. De e. az ev. ref. és róm kath. templomokban hálaadó istentisztelet lesz. D. u. ünnepi körmenet, élén a műkedvelő-zene-karral, mely után kezdetét veszi az ünnepély.

Emlékbeszédet tart Benedek Károly ref. pap, szaval Molnár Beláné urhölgy és Deák Gyula, közreműködik a műkedvelő zenekar, dalegyetlet és áll. isk. gyermekkar. Este bankett.

Az alsófehérvármegyei gazdasági egyesület közgyűléséből.

Titkári jelentés a márczius hó 6-án tartott közgyűlésen; felolvasta Székelyhidy Viktor gazdasági egyesületi titkár.

Méltóságos Elnök Ur!

Tekintetes Egyesületi Közgyűlés!

Hazánk köz- és mezőgazdaságának rohamos fejlődése, a szoros értelemben vett gazdasági intenzivitás, az okszerű gazdálkodás felé való indulása a legutóbbi években a világválság kényszerítő hatása következtében nagy és szorgos munkára utalta gazdaközségünket, és ha eme tüneteket a nemzetgazda szemével figyeljük meg, bizonyos jól érző hatással tapasztalhatjuk, hogy a magyar gazdaközség már nem zárkozik el ridegen minden olyan gazdasági momentumoktól, amelyek kisebb vagy nagyobb gazdaságára jótékony kibatással vannak vagy lesznek, igyekszik a haladni vágyó gazda a szakemberek által javasolt és gazdaságában kipróbált, hasznos gazdasági ismereteket anyagi haszonnal értékesíteni, amelyek lépésről lépésre lassan ugyan, de tagadhatatlanul gazdaságát rövid évek alatt a kulturgazdaságok nivójára vannak hivatva felemelni, amely kulturgazdaságok szakértelem és belterjes üzem mellett évről évre bizonyos átlag jövedelmet biztosítanak és adnak a gazda fáradságának jutalmul.

Vármegyei gazdasági egyesületünk évek óta sikeres működését, működésének színterét vármegyénk területén a gazdasági ismeretek általános terjedésekképpen mindig arra fektette, hogy a gazdaközségnek legyen egy összekötő kapcsa, mely által gazdálkodása eredményeket mutasson fel, és hogy azoknak az adott körülmények között meg is feleltünk, van szerencsém az alsófehérvármegyei gazdasági egyesület 1897-ik évi működését a tekintetes Közgyűlésnek titkári jelentésem kapcsán előadni:

Az 1897-ik évben tartatott egyesületünk kebelében három választmányi gyűlés. Eme választmányi gyűléseken lettek az egyesület körébe tartozó ügyek tárgyalva és azok mindnyája az egyesületi tisztviselők által végre is hajtattak.

Iktatóra érkezett a 1897-ik évben 173 drb, mely ügydarabok mind elintéztet nyertek.

A postakönyv tanúsága szerint az 1897-ik évben elküldetett 1609 drb.

A gazdasági egyesület átlátta azt, hogy vármegyénk területén a kisebb és közép-birtokos osztálynak kellő legelő hiányában nincs módjában, hogy lótenyésztést üzve, csikóit jól felnevelhesse. Hogy eme nehézségek elhárítva legyenek, Nagy-Enyed határában 70 kat. hold nagyságu, erre megfelelő területen a „herzsi” bérbirtokon „Vármegyei közös csikó-legelő”-t létesített. Bejelentetett az 1897-ik évi legeltetési idejnyre 28 vármegyei birtokos által 50 drb 1-4 éves csikó.

Tehát eme egy intézménye a gazdasági

egyesületnek 28 vármegyei gazdának vált javára, kik között több parasztbirtokos is volt.

A földmiveltügyi m. kir. miniszter ur ó nagyméltósága egyesületünk eme akcióját 1000 frt államsegélyben részesítette és pedig 500 frt rendezési, 500 forintot pedig a legelő fenntartási költségeinek részbeni segélyeképpen volt kegyes adományozni.

Egyesületünk megíratta a titkár által a „Hesseni légy” című kis gazdasági füzetet, amely a számottevő szakirodalom által is elismeréssel fogadtatott.

Eme füzet három kiadást ért el. Magyarul első és második kiadásban 1600, románul 600 példányban jelent meg.

Vármegyénk minden községében ki lett osztva a magyar és román nyelvű füzet, sőt az erdélyi részeken kívül is, a gazdasági egyesülethez bejelentett kérések folytán, több, mint 300 példány lett megküldve az érdekelt magyar gazdaközönségnek.

Egyesületünk megkeresése folytán a földmiveltügyi m. kir. miniszter ur a szálfának 3 méter hosszban való vágását elrendelte a kincstári erdőbirtokokon szőlőkarótermelés nyerhetése végett. Szőlőbirtokos gazdáink eme nagy előnyt a gazdasági egyesület útján mindig igénybe vehetik.

Az 1897. év tavaszán több vármegyei birtokosnak termelési kísérletre „Doppai zab”; továbbá a kimaradt vetések pótlása végett korai „Székely tengeri” osztatott ki egyesületünk közvetítésével.

Az általános csapássá vált sertés-vész korlátozása céljából egyesületünk közvetlen Turinból 300 adag Pernutio-féle sertés-vész elleni szérumot hoztatott, hogy ezekkel a gyanus állatok beojtassanak.

Elhasználtatott 100 adag szérum, és amint értesültem, az eredmény kielégítő volt. A beojtott állatok közül 55—60% megmaradt (Csepregy állatorvos szerint).

Sajnos, hogy a vidéki birtokosság nem igen vette igénybe az ojtásokról a szérumot.

Képviselve volt egyesületünk 1897. május 23-án a Kolozsvárt tartott filloxera-ünketten, a július 31-iki állattenyésztési értekezleten; titkár képviselte az egyesületet az E. G. E. kolozsvári kiállításain, népies téli gazdasági előadásain, továbbá az O. M. G. E. által rendezett 1897. évi országos szőlészeti tanulmány-uton. A vármegyei filloxera-bizottság felkérése folytán a titkár tapasztalatai „Szőlészeti tanulmány-ut” cím alatt, füzet alakjában is megjelentek, mint az egyesület kiadványainak harmadik füzet, mely füzet a folyamatban lévő népies téli gazdasági előadásokon lesz kiosztva a vármegyei szőlőbirtokosságoknak.

Egyesületünk — tagjainak megkeresésére — igazolványt állított ki olcsó tavirida-sodronyának gazdasági célra való felhasználására; kopár területek befásítása céljából akácfa-csemeték ingyenes eladására; továbbá a nagyenyedi kosárfonó ipariskolát erkölcsileg támogatta.

A földmiveltügyi m. kir. miniszter ur felkérése folytán 1897. év szeptember hó 24-én a nagyenyedi vinczeller-iskolánál a néptanítók szőlő- és borgazdasági tanfolyamán az egyesület képviseltette magát.

Az 1897. év őszén, kihatólag a folyó évre, egyesületünknek még két nagyobb szabású akciójáról emlékezem meg.

Ismeretes az 1897. évi gazdasági rossz esztendő, amelyben, általánossággal elmond-

hatjuk, hogy a gazdasági termények rosszul sikerültek, mely csapásnak súlyát — sajnos — alig $\frac{3}{4}$ -ed év leforgása után nagyon, de nagyon is érzi a gazdaközönség.

Egyesületünk hamar felismervén a bajt, igyekezett, amennyire csak lehetett, eme bajon segíteni is. A tavaszi vetőmag-hiányt kell pótolni, és e részben hosszas tárgyalás után egyesületünk a jelenben azon helyzetben van, hogy 100 mm. zab- és 50 mm. árpa-vetőmagot tud kiosztani a kis-gazdák között részbeni vetőmag-szükségleteinek fedezésére még e hó első felében, az 1898. év őszén való fizetési kötelezettség teljesítése mellett. Nagy hálával tartozik vármegyénk gazdaközönsége dr. Darányi Ignác földmiveltügyi miniszter ur ó nagyméltóságának, ki nek magas anyagi segélyezése (1300 frt) lehetővé tette a tavaszi vetőmagvak beszerzését és annak kiosztása iránti intézkedéseket.

Ugyancsak ó nagyméltóságának erkölcsi és anyagi segélyével kezdtünk a népies téli gazdasági előadások tartását és meghonosítását 1897. év őszén kezdődőleg vármegyénk 12 nevezetesebb központján, és hogy azok miként sikerültek, elég legyen csak annyit megemlítenem, hogy az eddig 8 helyen 16 előadóval megtartott előadásokon 1350 hallgatónk volt. Ezen előadásokon kiosztottunk 1200 drb hasznos gazdasági füzetet.

Ez alkalomból egyesületünk kiadványainak 4-ik füzetében kiadtuk dr. Ebergényi Sándor főispáni titkár, gazd. egyesületi jegyzőnek a „Mezőgazdaságról és mezőrendőrségről” szóló 1894. évi XII. t.-cz. ismertetése” című füzetét, amely a népies előadásokon terjesztetik. Egyesületi tagjaink részére eme füzet a szétküldés folyamatában van.

Egyesületünkbe az 1897. évben alapító tagul beléptek: Abrudbánya r. t. város és Gyulafehérvár sz. kir. város, mint erkölcsi testületek; rendes tagul beléptek: dr. Varró László, Szilágyi Leopold, Soós Nagy Ferencz, Csepregy János, Benedek Farkas, Vikol István, Virág Péter, dr. Szaniszló Albert, dr. Hosszu László, továbbá 26 vármegyei község. Az 1897. évben elhaltak: id. gr. Teleky Domokos, Kovrig Tivadar és Mihályi Gyula alapító tagok, Szócs Imre rendes tag. Mind a négy elhalt derék tagtársunk emléke, jegyzőkönyvben való megemlékezés mellett, kérem, szolgáljon szomorú tudomásul.

Van szerencsém a tekintetes egyesületi közgyűlésnek jelenteni és egyuttal bemutatni a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur ó nagyméltósága által 6779—1896. sz. alatt az ezredéves kiállítás juryje által megküldött allami ezüst érmet és diplomát, melyet egyesületünk, a mezőgazdasági csarnokban kiállított gabona-kollekciója jutalmául, elismerésül kapott.

Ezekben ohajtottam titkári jelentésem kapcsán vármegyei gazdasági egyesületünk 1897. évi működését megismertetni, a mélyen tisztelt egyesületi közgyűlés tudomására hozni, kívánva azt, hogy egyesületünk, mely mint ilyen már is számottevő közgazdasági faktor az erdélyi részeken, hazánk, szoros értelemben véve vármegyénk köz- és mezőgazdaságának emelése és fejlődése céljából továbbra is a biztos siker reményével működhessek!

Nyilvános köszönet.

Tövisen a nagy Hunyadi János által építtetett róm. kath. templom javára f. évi február hó 22-én zártkörű táncmultság ren-

deztetett, amelyen a következő felülfizetések tétettek:

Csernák Endre 1 frt, Bohácsék József 1 frt, dr. Boér Jenő 2 frt, Jakab Károly ev. ref. pap 1 frt, Mocsári Szidónia 50 kr, Salamon Herman 1 frt, N. N. 1 frt, Vásárhelyi Albert 2 frt, Ujvári Dánielné 1 frt, Klein Mihály 1 frt 50 kr, Végh József 10 kr, Balán Gligor 1 frt, Székelyhid Gerő 1 frt, Klein Albert 50 kr, Szabó Teréz 1 frt, Bodoni Sámuel 50 kr, Schmidt Kálmán 1 frt, Nagy József 10 kr, Asztalos Albert 50 kr, Slét Vilmos 1 frt, Flórián Gábor 20 kr, Pap László 50 kr, Butyka Lajos 2 frt, Fried Leopold 50 kr, Löwi Zalman 50 kr, Schömmér János 50 kr, Salamon Simon 1 frt, Kovács Miklós 50 kr, Krengel Sándor 1 frt, Klein Málvin 50 kr, Friedmann Mór 50 kr, Bartha István 50 kr, Lászlóffy Ferencz 1 frt, Bugán József 50 kr, Remán Bálint 1 frt, Lukáts Péter 20 kr, N. N. 50 kr.

Midőn ezeket szívesen köszönjük, nem mulaszthatjuk el, hogy úgy a felülfizetőknek, mint a nagyérdemű pártoló közönségnek a nyilvánosság terén is hálás köszönetet ne mondjunk.

Tövis, 1898. márczius hó 3-án.

Az egyháztanács.

Vegyes hírek.

— **Kérjük t. olvasóinkat hátralekös előfizetéseik gyors beküldésére.**

— **Kereskedőinkhez.** A magyar nemzeti ebredés 50 éves jubilaris nagy napján, márczius idusán, a város közönsége hazafias lelkesedéssel fog résztvenni a városi tanács és a Bethlen-főtanoda által rendezendő ünnepélyeken. E nevezetes alkalomból elkerülhetetlennek tartjuk hazafias kereskedőinket ez uton is felkérni, hogy márczius 15-én üzleteiket egész nap tartassák zárva, hogy ezzel is alkalmat nyújtsanak maguknak, valamint alkalmazottaiknak, hogy a szép ünnepélyen részt vehessenek. Elvárjuk és reméljük, hogy a kereskedői körök e felhívásnak eleget teendnek s kereskedőink és iparosaink minden habozás nélkül be fogják zárni üzleteiket e nagy napon.

— **Népies gazdasági előadások.** Az alsófehérvármegyei gazdasági egyesület IX. népies gazdasági előadását f. hó 13-án Tövisen fogja megtartani. Előadók lesznek Dezső Miklós szől. felügyelő és Székelyhid Viktor gazd. e. titkár; előbbi a „Trágya termeléséről és kezeléséről”, utóbbi pedig „Házi állataink gondozásáról” fog szabad előadást tartani.

— **Diák-estély.** A Bethlen-kollégium ifjusági köre a Nagy-Enyeden állítandó Bethlen Gábor szobor-alap javára folyó 1898. évi márczius hó 19-én — szombaton — a régi városház termében diák-estélyt rendez a következő programmal: 1. Székely I. Hetedik magyar ábrándját zongorán előadja Szabó Istvánné urnő. 2. Kettős dal Doppler F. „Ilka” operájából. Éneklük Gerger Málvin és Lázár Málcsi kisasszonyok, zongorán kiséri Lőte Melinda k. a. 3. Szász K. „Angyal és ördög” cz. költeményét szavalja Ajtai Jenő VIII. o. t. 4. „Rakóczi siralma”, Káldy Gy.-tól. Éneklük az ifjusági énekkar. 5. „Rakóczi F. Rodostón”, irta Váradi A., zenéjét Ábrányi Kornél. Melodráma, szavalja Kovács Mariska k. a., zongorán kiséri Mórággyi Rózsika k. a., hegedűn dr. Farnos Dezső ur, czimbalmon Kozma Gyula VIII. o. t. 6. a) „Csónakos-dal”, Kelemen L.-netől;

b) „A hid“, Abt F.-től; éneklő dr. Farnos Árpádné urnó. Zongorán kíséri Lóte Melinda k. a. 7. „Pusztai találkozás“, Petőfi S.-től. Szavalja Folyovich Annuska k. a. 8. Lachner V. „A zene dicsőnéke“. Vegyes karének, előadják Asztalos Ilonka, Asztalos Margit, Bihari Etelka, Bihari Jolán, Gerger Málvin, Kovács Irma, Kovács Mariska, Lázár Mácsi, Pásztóhy Ilonka, Pásztóhy Juliska, Védél Lujza, Veres Jolán kisasszonyok és az ifjúsági énekkar. Ezt követi táncz. Az estély kezdete 8 órákor. Belépő-jegy 1 frt. Jegyek előre válthatók Wokál J. utóda könyvkereskedésében, este a pénztárnál. Felülfizetéseket köszönettel fogad és nyilvánosan nyugtatványoz a rendezőség.

Az estély rendező bizottsága felkéri mindazokat, akik meghívót talán tévedésből nem kaptak, de arra igényt tartanak, hogy — a meghívó elküldéséről idejében gondoskodni lehessen — a Wokál János utóda czég üzlethelyiségében e célra kitett ivre neveiket fölírni sziveskedjenek.

— **Bokody Antal** előnyösen ismert szintársulata, mint értesülünk, jövő hó 21-én érkezik városunkba és kezdi meg pár hétre tervezett tavaszi szerezését. Bokody jelenleg Kassán játszik a közönségnek élénk partolása és meglegedése mellett.

— **Gyászlap.** Alólirottak a szív legmélyebb fájdalommal tudatják, hogy ebesfalvi Szentpéteri János kereskedő élete 90-ik évében, folyó év márczius hó 8-án délután 2 órákor, rövid szenvedés után megszűnt élni. A boldogult hült tetemei 1898. márczius hó 10-én d. u. 3 órákor fognak a szokásos szertartás végeztével a helybeli sírkertbe örök nyugalomra helyeztetni; lelkéért az engesztelő szent mise ugyanezen hó 12-én a helybeli róm. kath. templomban delélt 10 órákor fog az Egek urának bemutatni. Áldás és béke poraira! Maros-Ujvár, 1898. márczius hó 8-án. Özv. Bogdánfi Deodátné Szentpéteri Katalin, özv. Virág Tamásné Szentpéteri Lilla, leányai. Pánkótzky Ferenczné Virág Teréz, Virág János, Jovian Antalné Bogdánfi Etelka és gyermekei, Bogdánfi Katinka, Virág Irén, Ruzsuly Imréné Bogdánfi Irma és gyermekei, mint unokák és dedunokák.

— **Állategészségügyi kimutatás.** Vesztség: Fenes 1 udvar, Vajasad 1 udv., összesen 2 község, 2 udvar.

— **A pipa és a kutyuska.** Egy angol vasuton történt a következő mulatságos eset. Egyik vasuti kocsi, amelyben egy katonatiszt ült, beszállt egy hölgy is, aki szépen fésült kutyáskát tartott az ölében. A katonatiszt, amikor a vonat elindult, elővette a pipáját és vidáman kezdte eregetni a füstöt. A hölgy erre boszusan ugrott föl helyéről, kikapta a pipát utitársa szájából s kidobta azt az ablakon. A katonatiszt nem szól egy szót sem, a másik pillanatban kikapta a szépen fésült kutyáskát a hölgy kezéből és szintén kidobta az ablakon. Természetesen oriasí csetepaté támadt ebből; a hölgy a rendőrséggel fenyegetőzött s alig várta, hogy a legközelebbi állomásra érkezzenek. A dolog azonban váratlanul jóra fordult. Mikor az állomáson kiszálltak a kocsiból, egyszerre elébük szalad a kutyuska, szájában a még mindig égő pipával.

— **Kerekpár papirból.** A papir napról-napra nagyobb teret hódít magának az ipar terén s gyakran szinte hihetetlennek látszik a laikus közönség előtt, hogy egyik-másik cikk előállítására hogyan lehet alkalmas a papir anyaga. Az Egyesült Államokban, Massachusettsben, akadt vállalkozó,

aki legközelebb már a kerekpárokat is papirból gyártja. A papiranyagot a feltaláló sósavas ammoniakkal tömörre teszi, s az így megkeményített papirt csövekké alakítja, épp úgy, amint a kerekpárokhöz eddig használt érc anyagot. Az összekötő részek alumínium csövekből készülnek s az egészet fényes aczélzürke festékekkel vonják be. Az ily módon készült biciklik sulya harmadrész annyi sem lesz, mint a most használatban levő kerekpároké.

— **„Pillangó.“** A „Pillangó“ társadalmi és művészeti éleclap hatodik száma megjelent. Tartalma az állandó alakokon kívül 30 remek illusztráció és számos adoma. A „Pillangó“ a család lapja. Apa, anya bátran kezébe adhatja e lapot a kicsinyeknek is. Elolvashatja a serdülő leányka épp úgy, amint hogy elolvashatja a kis kotnyeleskedő iskolás fiú, aki azt hiszi, hogy neki már mindent szabad olvasni. Nincs benne semmi, ami megméltat, számúztve van hasábjai-ban a kétértelműség. A „Pillangó“ szerkesztősége és kiadóhivatala Budapesten, Teréz-körút 35. sz. a. van. Előfizetési ára negyedévre egy forint. Mutatványt kívánatra küld a kiadóhivatal.

NAPIREND.

Vasárnap, márczius 13. Népies gazdasági felolvasás Tövisen. Felolvasók; Dező Miklós szől. felügyelő, Székelyhídy Viktor gazd. egy. titkár.

Hétfő, márczius 14. Testgyakorló Egyesület gyakorló órája d. u. 6-7-ig.

Kedd, márczius 15. Hazafias ünnepélyek a vármegye összes városaiban és nagyobb községeiben.

Kérjük a városi hatóságokat és az egyeteket elnökségeit, hogy a gyűlések idejét jó előre lapunkkal közölni sziveskedjenek.

Meteorologiai jelentés márczius 9-től 12-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erő- sége	Borulat	Csapadék	Hő napi max. min.
7	71-7	-4.3	NW ₂	10	—		
9	2	69.6	+1.9	E ₂	2	—	+2.4 -10.1
9	71-0	-4.4	—	0	—		
7	71-8	-8.1	W ₁	0	—		
10	2	69.3	+0.1	E ₂	1	—	+1.7 -8.1
9	68.6	-4.0	—	0	—		
7	68.7	-5.8	N ₂	0	—		
11	2	66.8	+3.6	NE ₂	0	—	+4.8 -7.2
9	66.7	-3.0	—	0	—		
7	66.3	-5.4	—	1	—		
12	2						
9							

Kilátás: Továbbra is még száraz, de enyhülő, később borulással.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél, E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1-10-ig. Borulat foka = 1-10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég, Δ = dara.

Csarnok.

Régi levelek, régi lányok.

(Reminiszcencia.)

Egy angol nő, a negyvenes években, két esztendeig lakott rokonainál Erdélyben; onnan több levelet írt nővérenek Angolországba. Én bepillantottam ezekbe a levelekbe és közlök belőlük egyes helyeket a negyvenes évek erdélyi magyar társadalmának jellemzésére.

Miss Sinfort első két levele nővérehez Londonba.

I.

Gyéres, 184*. július.

Nekem tetszik a magyarok fajbüszkesége. Hol találnál még egy másik civilizált európai társadalmat, melynek azok a tagjai, akik vagyonukat elvesztették, ennek következtében pozíciójukat is ne vesztenék el a társadalomban?!

A pénz itt csak chiméra, a legszegényebb erdélyi mágnás, mint vendég, végtelen nagyszámu rokonságainál tejben, vajban uszhat, lovakat, kocsit, cselédeket tarthat. Itt csaknem mindenki gróf, vagy báró, azonban külső megjelenésére és műveltségére nézve inkább egy kis bérlőhöz hasonlít, mint egy lordhoz. Sok család ősei közt vannak férfiak, akik egykor erdélyi fejedelmek voltak; ezek a családok nagyon büszkéek erre. — Ezek a világ minden kincseért nem vállalnának olyan munkát, melyet rangjuk követelesei — mint „gavallérok“ — nem tudnának megegyeztetni; — például egy sincs köztük ügyvéd, orvos, mérnök, tanár, vagy cleryman (protestáns pap). De nem akarok rosszat mondani a jó magyarokról, akik szívemhez nőttek.

A magyarok nemeselek, vendégszeretők, jószívűek, de könnyelműek, dologkerülőek, kártyások; szeretnek inni és tánczolni cigányzene kíséretében; de minden magyar hazafi.

Ez onnan van, mert gyermekesüktől kezdve Liviusból, Cornelius Neposból és Tacitusból tanulják a latin nyelvet, mert könyv nélkül tanulják Horatiust és Ovidiust, s éltük első husz évében semmi mást nem hallanak és nem olvasnak, mint hogy minden magyarnak kötelessége vért és vagyont áldozni a hazáért. Megvallom, eleinte szerencsétlennek éreztem itt magamat.

Falusi lakásunk a legelőkelőbbek egyike az országban — egy főépületből és egy melléképületből áll. Pár lépcsőn felhaladva, a főépület nagy éttermebe jutunk.

Jobbra, balra van néhány szoba, összesen nyolcz; a melléképületben néhány vendégszoba és cseléd-szoba stb. Én az egyik legjobb vendég-szobát lakom, ahol a padló és fal borzasztó állapotban van; ágyam szűk és kurta; a paplan egy gyermeknek is kicsi lenne, úgy, hogy lábaimat egy shawllal kell betakarnom; a mosdó-készülék két palackból és egy csunya mosdó-táliból áll.

Szerencsére sejtettem mind ezt s elláttam magamat a legszükségesebbekkel. Majdnem minden hónapra esik egy családi ünnep, mikor aztán harmincz-negyven ember időz nálunk két napon át. A férfiakat a nagy ebédelőben szállásolják el, ott állítanak fel számukra fekvő-helyeket is; a hölgyek a mellékszobákat lakják, valamint a szobalányok is.

Minden urnak, vagy minden hölgynek megvan a maga inasa, vagy szobaleánya.

Az inasnak tulajdonképen semmi más dolga nincs, mint hogy lehuza az ura csizmáját; a szobaleánynak meg nincs más dolga, mint hogy egészen kis palackban vizet hord asszonyának.

Az urilak cselédiségének viszont megvan a maga cselédisége, mely parasztygerközcökből áll, jobbra cigányokból. És mindez emberek torkig laknak és kenyélnek egész nap. A magyarok ezt úgy fejezik ki, hogy még a kutya is fánkot eszik.

Kávét után villásreggeli következik s aztán délután egy órákor nagy ebéd van, nyolcz-

tíz-féle étellel, délután öt órákor ozsonna (kávé, gyümölcs, tej, peccsenye stb.) és este kilencz órákor nagy vacsora négy-ötfélével. Azalatt, míg nem esznek, az éltebb urak és hölgyek kártyáznak, amazok hazard-játékokat, az asszonyok l'hombre-t, vagy whistet. A fiatalság pedig tánczol és nevet olyan hangosan, hogy az ablaktáblák reszketnek bele. A nők jó izléssel öltözködnek, egy pár divattal azonban hátra vannak. De legborzasztóbb volt nekem (míg hozzá nem szoktam) az, hogy mikép esznek itt az emberek.

A férfiak fonákul tartanak kezükben kést és villát, bepizkolják az asztalkendőket, csámcsognak, tele szájjal isznak stb. Oly látvány ez, mely a legbátrabb angol nőt is visszariasztja az itt tartózkodástól. A nők is gyakran használják ujjukat evőeszköz helyett; azonban a magyar nők általában véve műveltebbek, mint a férfiak. A nemes asszony, mint özvegy, sajátoságos tüneménye a nővilágnak. Férfias erélyvel védi családjának jogait és érdekeit; férfi gyanánt intézkedik mindenben, anélkül, hogy azért megtagadná nőiességét.

A magyar nők előkelőbbek és bájosabbak, mint a németek.

(Vége következik.)

Szerkesztői üzenetek.

Joghallgató, Kocsárd. Bécs, Wieden, az Elisabeth-terület közvetlen közelében.

Kornelius. Czikke genialis, de az ünnepi hangulat közben könnyen félreértésekre adhatna alkalmat; jobb lesz — engedelmével — más, alkalmasabb időben közölni, természetesen az aktuális részek változtatásával.

48-as. Abrudbánya. A nagy tudománytal és szorgalommal összegyűjtött adatok és önálló kész munka a

monografia második kötetének részéskép nemsokára meg fog jelenni, a megjelenést annak idején közölni fogjuk.

Többeknek. Csak előfizetőinknek adunk e helyen felvilágosítást. Magánlevélben válaszolni nincs időnk.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru-gyár részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru-gyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

1—1898. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közzhírre teszi, hogy a m.-vársárhelyi kir. törvényszék 1896. évi 1839. számú végzése következtében Schönstein Gyula ügyvéd által képviselt Moritz és Deutseh ezeg javára m.-osucsal Orbai Gyula és Benkő Ákos ellen 745 frt 49 kr s jár. erejéig 1896. évi május hó 9-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 2559 frtra becsült 1 kocsi, 1 ló-szekér, 1 répvágógép, 124 drb épületfa, 15 drb jármos ökör, 1 ökörtehén, 2 bivalytehén, 3 ökör-szekér és egy gyűjtőgépből álló ingóságok nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek a marosújvári kir. jbiróság 5603—1898. számú végzése folytán 48 frt költségek erejéig M.-Csucsán végrehajtást szenvedő lakásán leendő eszközlésére 1898. évi márczius hó 15-ik napjának d. e. 10 órája határidőül kitétik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az ériutott ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108 §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Maros-Ujvárt, 1898. évi február hó 26.

Dergán János,

kir. bírósági végrehajtó.

1423 1—1

6573—897. tkvi.

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság által a nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főiskolának Tylorán Szimeon ellen végrehajtási ügyében végrehajtó kérelmére a végrehajtási árverés 350 frt tőke, ennek 1896. évi július hó 1-ső napjától járó 6% kamatai, 29 frt 80 kr végrehajtási már megállapított, valamint jelenlegi 8 frt 65 kr és a még felmerülő költségek

nek kielégítése végett végrehajtást szenvedőnek a felső-orbói 32. sz. tkjében A + 1, 2, 5—9 r. és 57, 58, 60, 1304, 1305, 1492, 1493, 1504, 1770, 1777 hrsz. a. felvett ingatlanaira 1099 frt megállapított kikiáltási árban elrendeltetett.

Az árverés 1898. évi április hó 5-ik napján d. e. 10 órákor Felső-Orbó községben fog megtartatni.

Árverezni szándékozók, végrehajtató kivételével, tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételért az árverés jogerőre válta után 3 egyenlő részletben, 15, 30 és 45 nap alatt, minden vételári részlet után az árverés napjától 6% kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. jbiróság mint tkvi hatóságnál és Felső-Orbó község előjáróságánál tekinthetők meg.

Az elrendelt árverés a fentírt tkjben feljegyezni, végre az árverési hirdetményt törvény-szabta módon közzétenni rendeltetik.

A kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság.

Nagy-Enyed, 1897. december hó 2-án.

Csernátóni Vajda Péter,

kir. járásbíró.

1424 1—1

2618—1897. tkvi számhoz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A balázsfalvi kir. jbiróság mint telekkönyvi hatóság közzhírre teszi hogy a királyi kincstár végrehajtatonak Czereán Kozma s társai végrehajtást szenvedők ellen 433 frt 21 kr s jár. iránti végrehajtási ügyében a besenyői 16. sz. tkjében A + 1. r. sz. a. 71, 72 br. sz. ingatlanára 239 frt; az 5. r. 895 br. sz. 28 frt; a 7. r. 1477 br. sz. 71 frt; a 8. r. 1550 br. sz. ingatlanára 39 frt megállapított kikiáltási árban Popa Szora Czereán Kozmané besenyői lakos első árveréseni vevő veszélyére és költségére a végrehajtási árverést elrendelte s hogy a fentebb megjelölt ingatlanok 1898. évi április hó 1-én d. e. 10 órákor Besenyő község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is el fognak adatni.

Árverezni szándékozók kötelesek az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. XL. t.-cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított óvadékképes értékpapírokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. jbiróság mint telekkönyvi hatóság.

Balázsfalván, 1897. évi október hó 4-én.

Preiszenberger,

kir. aljbíró.

1427 1—1

EGÉSZEN FRISSEN ÉRKEZETT.

Előre bátorkodom a birtokos uraknak szives tudomásukra hozni, hogy **valódi javított** Wermorel peronoszpor-permetezőim már utban vannak, ezekből a mult évben is közel 40 drbot adtam el és aki csak tehette, még utána rendelt; ez biztosítást nyújt, hogy ezek a legjobbak. Az idén érkezendők között még az a javítás is van, hogy folyadék-tartójuk oly kemény ércből készül, mely képes a kékkő-oldat pusztításának ellent állani. **Legkönnyebben szétszedhető,** bárki által igazítható és összeállítható. **Teljes jótállás** mellett árusítom el 12 és 14 frton. Ezek felől Deák Tamás ur, Budapest székesfőváros szőlő- és gyümölcs-gazdasági intézője, ugy nyilatkozik, hogy ez idő szerint a legjobbak. Ugy a minta permetező, mint a nyilatkozat nálam már is megtekinthető. Kékkő **legerősebb,** legolcsóbb napi áron, nálam mindig kapható. Nemes aczélből készült **kaszáimat** jótállás mellett jó előre szintén ajánlom.

Bethlen-utczában

3 szoba, konyha, pincze, disznó-ól, tyukketrecz, és fás kamarával ellátva kiadó.

Bővebben értekezhetni **Bisztritsány Lajosnál.**

A leghiresebb gőzmalmi liszteket leszállított áron ajánlom.

Tisztelettel értesítjük az építető közönséget, vállalkozókat és hivatalokat, hogy bizományosunk **Bisztritsány Lajos** urhoz Nagy-Enyedre nagyobb mennyiségű

ROMAN és PORTLAND CZEMENTET

küldtünk. A beocsini cement legjobbnak bizonyult minden gyártmány felett. Bizományosunk bármely állomásra a fentebbi beocsini gyártmányokból legolcsóbban szállít bármekkora mennyiséget.

1845 9—52

Korona-tyukszem- és szemölcs-tapaszt mindenkinek ajánlok. Egy doboz ára 30 kr. Biztos eredményről szavatolok, ellenben a pénzt teljesen visszaadom. **Friss caviárt, angolnát, pisztrángot, szárdiniát és orosz halakat** jutányosan ajánlok.

Egy 13—14 éves **tanulónak** elfogadtatik.

Bisztritsány Lajos.

Friss székely turó és kaskavál mindig kapható.

Steárin gyertya egy csomag 35 krajczár.

Kifüő jó ízű cuka-kávé kilója 1-60, 2-210.

